Agenţia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală

RAPORT DE EVALUARE FINALĂ

A IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI NAŢIONALE ÎN DOMENIUL PROPRIETĂŢII INTELECTUALE PÂNĂ ÎN ANUL 2020

Evaluarea rezultatelor implementării Strategiei naţionale în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 880/2012 și perfectarea Raportului de evaluare

Chişinău, decembrie 2021

Cuprins **2**
Glosarul abrevierilor **3**

Capitolul I. **4**
1.1. Sumar executiv **4**
1.2. Introducere **9**

Capitolul II. Constatări **13**
2.1. Relevanța Strategiei naţionale în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020 **13**
2.2. Eficacitatea Strategiei și evaluarea gradului de realizare a planurilor de acțiuni pentru anii 2012-2014, 2015-2017, 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020 **14**
2.3. Eficiența Strategiei naţionale în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020 **23**
2.4. Durabilitatea Strategiei naţionale în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020 **24**
2.5. Impactul și costurile implementării Strategiei naţionale în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020 **25**
2.6. Rezultatele majore atinse în perioada implementării Strategiei naționale în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020 **29**

Capitolul III **32**
3.1. Concluzii **32**
3.2. Recomandări **34**

Glosarul abrevierilor

AGEPI – Agenţia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală

APCSP – Agenţia pentru Protecţia Consumatorilor și Supravegherea Pieței

BD – Bază de date

DO – Denumire de origine

DPI – Drepturi de proprietate intelectuală

EUIPO – Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală

IG – Indicație Geografică

IMM – Întreprinderi mici și mijlocii

MAI – Ministerul Afacerilor Interne

MEC – Ministerul Educației și Cercetării

MTIC – Ministerul Tehnologiilor Informației și Comunicațiilor

OEAB – Oficiul Eurasiatic de Brevete

OEB – Oficiul European de Brevete

OGC – Organizație de gestiune colectivă

OMC – Organizația Mondială a Comerțului

OMPI – Organizaţia Mondială a Proprietăţii Intelectuale

OPI – Obiect de proprietate intelectuală

PI – Proprietatea intelectuală

RM – Republica Moldova

STG – Specialitate tradițională garantată

UE – Uniunea Europeană

UPOV – Uniunea Internaţională privind Protecţia Noilor Soiuri de Plante

Capitolul I

1.1. Sumar executiv

Strategia naţională în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 880/2012 (în continuare Strategie), a fost principalul document național de planificare strategică în domeniul PI în perioada anilor 2012-2020, elaborat de către AGEPI cu suportul OMPI, cu participarea organelor administraţiei publice centrale, organelor abilitate cu funcţii şi responsabilităţi privind asigurarea respectării DPI, a mediului academic, a organizaţiilor nonguvernamentale şi a societăţii civile, definind perspectivele sistemului naţional de proprietate intelectuală, obiectivele generale şi specifice, măsurile şi acţiunile pentru realizarea acestora, reflectate în Planurile de acţiuni.

Elaborarea Strategiei s-a realizat sub egida Comisiei Naţionale pentru Proprietatea Intelectuală (organ consultativ pe lângă Guvern, constituit în scopul coordonării și asigurării interacțiunii ministerelor, a altor autorități administrative centrale, precum și a titularilor drepturilor de PI), urmare unor consultări extinse în scopul evaluării situaţiei şi a problemelor existente, cu implicarea organelor nominalizate supra, urmate de o analiză complexă a stării curente de lucruri în domeniul PI. De asemenea, în scopul evaluării situației în domeniul PI, în cadrul Proiectului OMPI *"Improvement of National, Sub Regional and Regional IP Institutional and User Capacity"*, au fost realizate o serie de interviuri detaliate cu peste 50 de instituţii, agenţi economici, organizaţii neguvernamentale etc.

La elaborarea Strategiei au fost analizate şi luate în considerare documentele de politici naţionale având tangenţă cu PI, concluziile şi recomandările privind cadrul strategic pentru direcţionarea reformelor şi a priorităţilor în perioada ce urmează, formulate de experţii europeni în cadrul Proiectului *"Suport pentru implementarea acordurilor dintre Republica Moldova şi Uniunea Europeană",* finanţat de UE, recomandările experţilor din cadrul Proiectului OMPI menţionat, precum şi Recomandările OMPI privind elaborarea strategiilor naţionale de PI în ţările aflate în tranziţie.

Scopul urmărit în cadrul elaborării și implementării Strategiei consta în dezvoltarea sistemului național de proprietate intelectuală, transformarea acestuia într-un instrument fundamental privind crearea unui mediu favorabil inovării, creativităţii şi liberei concurenţe, pentru dezvoltarea economică, socială şi culturală a Republicii Moldova.

Sistemul naţional de proprietate intelectuală reprezintă ansamblul prevederilor legale pe baza cărora orice persoană își realizează, dobândește și apără drepturile ce apar în legătură cu diverse genuri de creaţie intelectuală (cadrul normativ). Odată cu consolidarea bazei legislative în domeniul PI s-a constituit și cadrul instituțional al PI care include următoarele instituţii şi structuri abilitate cu atribuții și responsabilități directe în domeniul PI: AGEPI, Procuratura Generală; Serviciul Vamal; MAI; Consiliul Concurenţei; APCSP; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Ministerul Agriculturii şi Industriei Alimentare. Realizarea obiectivelor Strategiei în contextul unei activități eficiente de protecție a PI, ar fi fost imposibilă fără cooperarea și contribuția semnificativă a acestora în dezvoltarea sistemului de PI. Implementarea eficientă a obiectivelor Strategiei a fost asigurată de contribuția tuturor componentelor sistemului, a fiecărei instituții în parte, în conformitate cu domeniile de competență coordonate și armonizate cu obiectivele strategiilor sectoriale de dezvoltare. Astfel, ministerele și instituțiile vizate în implementarea Strategiei și-au adus aportul substanțial la realizarea Planurilor de acțiuni privind implementarea Strategiei pentru anii 2012-2014, 2015-2017, 2018-2020.

Rolul central în acest sistem îi revine **AGEPI**, care exercită următoarele funcții: planifică din punct de vedere strategic și implementează obiectivele de dezvoltare a sistemului național de proprietate intelectuală; organizează și gestionează funcționarea sistemului național de proprietate intelectuală în conformitate cu legislația Republicii Moldova și cu tratatele

internaționale la care Republica Moldova este parte; asigură promovarea propunerilor referitoare la cadrul normativ privind protecția proprietății intelectuale și perfecționarea legislației naționale în domeniu, avizează proiecte de acte normative elaborate de alte autorități publice; prestează servicii aferente domeniului proprietății intelectuale, în conformitate cu legislația. La nivel internațional, AGEPI reprezintă Republica Moldova în cadrul organizaţiilor internaţionale, regionale şi interstatale pentru protecţia PI şi este oficiul receptor/oficiul ţării de origine pentru cererile de brevetare/înregistrare ale OPI în străinătate, conform tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte. AGEPI este independentă în adoptarea deciziilor şi hotărârilor privind protecţia juridică a OPI.

Implementarea Strategiei s-a desfășurat în 3 etape, în baza planurilor de acţiuni concrete pe termen mediu (3 ani), elaborate şi aprobate de către Guvern pentru fiecare etapă.

În cadrul primei etape (anii 2012-2014) a implementării Strategiei, au fost definitivate mecanismele de încurajare a activităţii inovaţionale, modernizată infrastructura sistemului de PI, elaborate programele de studii la disciplinele de PI în instituţiile de învăţământ, consolidate capacităţile instituţionale ale instituţiilor cu atribuţii şi responsabilităţi în domeniul PI, dezvoltat sistemul de protecţie a IG, DO şi STG, organizate campanii de sensibilizare a publicului privind riscurile şi consecinţele fenomenelor pirateriei şi contrafacerii, elaborate un şir de studii privind starea actuală pe diferite segmente în domeniul protecţiei şi utilizării PI.

Etapa a doua (anii 2015-2017) a fost axată pe implementarea mecanismelor și programelor elaborate la etapa precedentă, precum şi pe promovarea managementului PI, creșterea capacității de inovare a instituțiilor de cercetare, sporirea eficienţei sistemului de protecţie a IG și DO prin valorificarea modalităților practice de înregistrare și protecție a acestora, creșterea potențialului de inovare a întreprinderilor mici și mijlocii, continuarea procesului de perfecționare și armonizare a legislației în domeniul PI, consolidarea colaborării și cooperării cu instituțiile naționale, regionale și internaționale în domeniul PI etc.

Etapa a treia (anii 2018-2020) a fost orientată pe constituirea unei piețe mature a OPI, pe crearea condițiilor de tranziție la calea inovațională a creșterii economice și de adoptare a valorilor societății bazate pe cunoaștere, elaborarea și implementarea unui mecanism eficient de gestiune colectivă a dreptului de autor și drepturilor conexe, precum și pe multe alte sarcini majore.

Perioada de implementare a Strategiei s-a finalizat în anul 2020 și a durat 9 ani.

Pentru integrarea progresivă a PI în toate sferele activităţii economice, ştiinţifice, culturale şi sociale a Republicii Moldova, pentru stimularea creativităţii, inovaţiei şi creşterii economice a ţării, au fost stabilite **6 obiective generale,** detaliate în **14 obiective specifice** care au fost implementate prin realizarea acţiunilor concrete din planurile de acțiuni.

Pentru menținerea unei continuități pe parcursul a 3 etape de implementare a Strategiei, structura conceptuală a planurilor de acțiuni pentru fiecare etapă a fost păstrată, axându-se pe următoarele obiectivele generale și specifice:

1. **<u>Obiectivul general 1.</u> Încurajarea creării, protecţiei şi utilizării strategice a proprietăţii intelectuale ca instrument-cheie în crearea condiţiilor pentru tranziţia ţării la modelul inovaţional al creşterii economice.** A inclus 6 obiective specifice cu 80 de acțiuni (pe parcursul a trei etape de implementare), după cum urmează:

- **Obiectivul specific 1.1**. Sporirea rolului proprietăţii intelectuale şi al inovării în dezvoltarea ţării.
- **Obiectivul specific 1.2.** Sporirea capacităţilor de inovare ale instituţiilor de cercetare, ale centrelor universitare şi ale mediului de afaceri.
- **Obiectivul specific 1.3.** Extinderea rolului proprietăţii intelectuale în promovarea comerţului şi atragerea investiţiilor. Protecţia şi utilizarea adecvată a semnelor distinctive, de origine şi calitate, a designului industrial şi a specialităţilor tradiţionale garantate.

- **Obiectivul specific 1.4.** Sporirea rolului dreptului de autor şi al drepturilor conexe în dezvoltarea culturii, industriilor culturale şi tehnologiilor informaţionale.
- **Obiectivul specific 1.5**. Modernizarea instrumentelor de valorificare şi promovare a proprietăţii intelectuale.
- **Obiectivul specific 1.6**. Încurajarea utilizării proprietăţii intelectuale de către întreprinderile mici şi mijlocii.

2. **Obiectivul general 2. Perfecţionarea continuă a cadrului normativ din domeniul proprietăţii intelectuale, inclusiv prin armonizarea lui cu legislaţia Uniunii Europene şi implementarea tratatelor internaţionale în materie la care Republica Moldova este parte.** A inclus 2 obiective specifice cu 21 de acțiuni (pe parcursul a trei etape de implementare), după cum urmează:
- **Obiectivul specific 2.1.** Continuarea procesului de perfecţionare şi armonizare a legislaţiei în domeniul proprietăţii intelectuale.
- **Obiectivul specific 2.2.** Promovarea intereselor Republicii Moldova în procesul de elaborare a normelor de drept internaţional în domeniul proprietăţii intelectuale în cadrul organizaţiilor internaţionale şi regionale.

3. **Obiectivul general 3. Dezvoltarea şi modernizarea sistemului naţional de proprietate intelectuală, sporirea transparenţei şi coerenţei sale.** A inclus 21 de acțiuni (pe parcursul a trei etape de implementare).

4. **Obiectivul general 4. Consolidarea capacităţilor instituţionale ale organelor abilitate cu funcţii şi responsabilităţi privind protecţia şi asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală şi dezvoltarea unei infrastructuri eficiente de prevenire şi combatere a fenomenelor contrafacerii şi piraterii.** A inclus 3 obiective specifice cu 97 de acțiuni (pe parcursul a trei etape de implementare), după cum urmează:
- **Obiectivul specific 4.1.** Coordonarea activităţilor diverselor autorităţi publice implicate în protecţia drepturilor de proprietate intelectuală prin intermediul unei conduceri strategice.
- **Obiectivul specific 4.2.** Consolidarea capacităţilor instituţionale ale organelor abilitate cu funcţii şi responsabilităţi privind protecţia juridică a proprietăţii intelectuale.
- **Obiectivul specific 4.3.** Consolidarea capacităţilor instituţionale ale organelor abilitate cu funcţii şi responsabilităţi privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală.

5. **Obiectivul general 5. Promovarea şi dezvoltarea unei culturi înalte în materie de proprietate intelectuală, sensibilizarea şi conştientizarea publicului larg cu privire la rolul proprietăţii intelectuale şi sporirea interesului faţă de protecţia şi respectarea drepturilor de proprietate intelectuală.** A inclus 3 obiective specifice cu 58 de acțiuni (pe parcursul a trei etape de implementare), după cum urmează:
- **Obiectivul specific 5.1.** Sporirea accesului la informaţiile şi cunoştinţele din domeniul proprietăţii intelectuale.
- **Obiectivul specific 5.2.** Instruirea şi educarea în domeniul proprietăţii intelectuale prin intermediul sistemului de învăţământ preuniversitar, universitar şi postuniversitar.
- **Obiectivul specific 5.3.** Creşterea gradului de conştientizare a importanţei drepturilor de proprietate intelectuală de către societate.

6. **Obiectivul general 6. Dezvoltarea cooperării internaţionale, regionale şi bilaterale în domeniul PI şi integrarea Republicii Moldova în spaţiul intelectual internaţional şi european.** A inclus 51 de acțiuni (pe parcursul a trei etape de implementare).

În ansamblu, în procesul implementării Strategiei și realizării obiectivelor generale și specifice, precum și acțiunilor aferente, s-au obținut rezultate semnificative în dezvoltarea unui sistem de PI echitabil și temeinic, care vor fi descrise ulterior mai detaliat. Aceste concluzii pot fi trase în urma analizei Rapoartelor consolidate de monitorizare, elaborate pentru fiecare an în

parte, precum și a numărului total de acțiuni planificate pe parcursul anilor 2012-2020. Astfel, în această perioadă, în 3 planuri de acțiuni au fost planificate 328 și realizate 311 acțiuni.

Totodată, analizând matricea SWOT elaborată la momentul aprobării Strategiei (2012), se observă că multe din punctele slabe au fost îmbunătățite, iar altele chiar s-au transformat în puncte forte. Astfel, în **Tabelul 1** sunt enumerate punctele slabe din analiza SWOT ale sistemului de PI depistate la momentul elaborării Strategiei și în coloana alăturată rezultatul eliminării punctelor slabe.

Tabelul 1

Depășirea punctelor slabe din analiza SWOT

Puncte slabe din analiza SWOT depistate la momentul elaborării Strategiei (2012)	Rezultatul obținut urmare implementării Strategiei (2021)
➢ Capacităţile instituţionale insuficiente ale instituţiilor cu responsabilităţi în domeniul PI	S-au dezvoltat capacitățile instituționale, a crescut gradul de conlucrare în domeniul PI între AGEPI și autoritățile administraţiei publice centrale, instituţiile şi organizaţiile din sfera ştiinţei şi inovării, precum și din mediul universitar etc.
➢ Comunicarea insuficientă între instituţiile cu responsabilităţi în domeniul PI	A fost intensificată colaborarea cu Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Educaţiei și Cercetării, Ministerul Justiţiei, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Institutul Naţional de Justiţie, Serviciul Vamal, APCSP, Camera de Comerţ şi Industrie, Academia de Ştiinţe a Moldovei, precum și un șir de universităţi etc.
➢ Lipsa unei baze de date comune AGEPI – Ministerul Afacerilor Interne – Serviciul Vamal etc. în domeniul PI	Prin Hotărârea Guvernului nr. 721/2020 a fost instituită Platforma informațională în domeniul protecției DPI, în cadrul proiectului de asistență tehnică a UE *„Suport pentru asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală în Republica Moldova*. În conformitate cu această hotărâre AGEPI este desemnată în calitate de posesor și deținător al Sistemului informațional în domeniul protecției OPI, iar Inspectoratul General al Poliției al MAI, Serviciul Vamal, Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești din subordinea Ministerului Justiției, Procuratura Generală, APCSP sunt desemnați în calitate de furnizori și registratori de date ai sistemului respectiv.
➢ Lipsa în cadrul AGEPI a unei subdiviziuni de management al calităţii	Începând cu anul 2013 a fost implementat și menținut în cadrul AGEPI, Sistemul de management al calităţii ISO 9001:2015. Prin Ordinul Directorului general, la nivel de AGEPI, a fost desemnat Reprezentantul managementului pentru calitate și Responsabilul de implementarea și dezvoltarea sistemului de control intern managerial. Totodată toți șefii de direcții au fost numiți responsabili de asigurarea calității în cadrul subdiviziunilor pe care le gestionează. Anual au fost efectuate audituri interne și externe prin care se verifica corespunderea sistemului implementat cu standardul internațional ISO 9001:2015. Începând cu anul 2019 în cadrul AGEPI este implementat sistemul de Control Intern Managerial.
➢ Lipsa unui sistem de depunere on-line a cererilor de înregistrare a OPI şi de	A fost implementat, dezvoltat și utilizat sistemul informațional de depunere on-line a cererilor de înregistrare

Puncte slabe din analiza SWOT depistate la momentul elaborării Strategiei (2012)	Rezultatul obținut urmare implementării Strategiei (2021)
achitare on-line a taxelor de protecţie a OPI	a OPI şi de achitare on-line a taxelor de protecţie a OPI prin intermediul serviciului electronic e-agepi.
➢ Lipsa raportării periodice a indicatorilor statistici ai activităţii inovative	Anual AGEPI prezintă datele statistice anuale din domeniul PI către Biroul Național de Statistică (BNS) pentru includerea în „Anuarul statistic al RM" editat de BNS
➢ Dezvoltarea insuficientă a serviciilor informaţionale și de consultanţă în domeniul PI	AGEPI și-a dezvoltat pe parcurs serviciile de consultanță și acordare a asistenţei de specialitate, a fost aprobat Ordinul Directorului general nr. 107/2020 cu privire la aprobarea Regulamentului privind funcţionarea Call-centrului AGEPI. La moment aceste servicii sunt prioritare pentru funcţionarea eficientă a sistemului naţional de PI. Au fost implementate procedurile de consultare prealabilă pentru formularele ce se referă la: - înregistrarea mărcilor cu originea MD (madrid@agepi.gov.md) (2018); - înregistrarea IG, DO, STG depuse prin procedura naționala (ig.do.stg@agepi.gov.md) (2019); - DMI cu originea MD (haga@agepi.gov.md) (2020). Referitor la serviciile informaționale: au fost integrate serviciile guvernamentale MPay și MSign (https://e-servicii.agepi.gov.md/ro) în sistemul informațional al AGEPI pentru semnarea documentelor și corespondența electronică cu solicitanții.
➢ Lipsa informaţiilor detaliate despre piaţa OPI şi evoluţia ei	AGEPI a elaborat și implementat, prin Ordinul Directorului general nr. 248/2014, mecanismul de monitorizare a pieței proprietății intelectuale din Republica Moldova. Potrivit prevederilor acestui ordin, anual, începând cu anul 2014 au fost elaborate Rapoarte de monitorizare a pieței obiectelor proprietății industriale și plasate pe pagina web a instituției http://agepi.gov.md/ro/transparency/programmes.
➢ Lipsa integrării educaţiei privind proprietatea intelectuală în Sistemul naţional de învățământ	A fost aprobat Curriculumul pentru cursul opțional de instruire a elevilor în domeniul PI *„Introducere în proprietatea intelectuală"* (clasele a X-XII-a), fiind inclus în lista cursurilor opționale de către Ministerul Educației și Cercetării, începând cu 01.09.2017).

De menționat că unele amenințări din analiza SWOT, depistate la etapa elaborării Strategiei sunt actuale și în anul 2021, după cum urmează:

- Instabilitatea politică;
- Criza economică mondială;
- Fragmentarea Sistemului naţional de PI ca urmare a reformării sectoriale;
- Crearea unui mecanism unic de taxe pentru serviciile acordate de instituţiile publice;
- Schimbarea procedurii de examinare a cazurilor de PI în instanţele de fond;
- Posibilităţile reduse ale statului în domeniul finanţării investiţiilor în infrastructura de inovare;
- Concurenţa acerbă pe pieţele externe de desfacere pentru produsele moldoveneşti tradiţionale;
- Pasivitatea/neimplicarea titularilor de drepturi în acţiunile de apărare a drepturilor de PI;

- Dezinteresul societăţii civile faţă de fenomenele de contrafacere şi piraterie, neimplicarea sa în combaterea acestor fenomene.

1.2. Introducere

Implementarea Strategiei s-a realizat în 3 etape, în conformitate cu planurile de acțiuni elaborate pentru fiecare etapă. Planurile de acțiuni au avut un caracter complex, multifuncțional, fiind sustenabile și ambițioase, au inclus obiective și acțiuni ample și au avut menirea să dezvolte domeniul PI, și anume:

- ***Planul de acţiuni pentru anii 2012-2014,*** aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 880/2012, cu **137 de acțiuni** incluse. În realizarea acestui plan au fost antrenate şi consolidate eforturile a 27 de autorități, instituţii şi organizaţii, inclusiv AGEPI.
- ***Planul de acţiuni pentru anii 2015-2017,*** aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 491/2015, cu **93 de acțiuni** incluse. La realizarea Planului au colaborat 31 de autorități, instituții și organizații.
- ***Planul de acţiuni pentru anii 2018-2020,*** aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 375/2018, cu **98 de acțiuni** incluse. La implementarea Planului au contribuit 22 de autorități, instituții și organizații, vizate în executarea acestui document de politici.

Contribuția majoră și extrem de importantă a AGEPI în dezvoltarea și consolidarea unui sistem de PI, eficient și echitabil, la nivel național, se exprimă prin ponderea implicării AGEPI în realizarea activităților din Planurile de acțiuni. Ponderea regăsirii AGEPI în Planurile de acțiuni la rubricile „Autoritatea responsabilă” (ca executor sau coexecutor) sau „Partener” constituie:

1) **74%** (în 102 acțiuni din 137) în Planul de acțiuni pentru anii 2012-2014;
2) **91%** (în 85 de acțiuni din 93) în Planul de acțiuni pentru anii 2015-2017;
3) **88%** (în 86 de acțiuni din 98) în Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020.

Planurile de acțiuni au fost realizate cu suportul, în colaborare și parteneriat cu instituțiile și autoritățile vizate în aceste documente, învestite direct sau implicit cu funcţii şi responsabilităţi privind crearea, protecţia şi valorificarea PI şi asigurarea respectării DPI.

La elaborarea acestora s-a ținut cont de documentele de politici ce au tangenţă cu PI, elaborate anterior și aprobate de Guvernul Republicii Moldova, precum: Strategia inovațională a Republicii Moldova „Inovații pentru competitivitate” pentru perioada 2013-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 952/2013; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2012-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 685/2012; Foaia de parcurs pentru ameliorarea competitivităţii Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 4/2014, Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova şi Organizația Europeană de Brevete privind validarea brevetelor europene (Acord de validare), încheiat la München la 16 octombrie 2013, ratificat prin Legea RM nr. 57/2015; Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de alta parte din 27.06.2014, ratificat prin Legea RM nr. 112/2014 etc.

Totodată, s-au luat în considerare acțiunile preconizate pentru realizare din Planurile naţionale de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană în perioadele 2014-2016 și 2017-2019, aprobate respectiv prin Hotărârile Guvernului nr. 808/2014 și nr. 1472/2016.

Monitorizarea implementării Strategiei pe parcursul anilor 2012-2020 s-a efectuat prin evaluarea anuală a realizării planurilor de acțiuni în baza rapoartelor de progres recepționate de la autoritățile vizate în acest proces integru pe parcursul întregii perioade, cu elaborarea rapoartelor de monitorizare consolidate, ce pot fi considerate evaluări intermediare. Conform Hotărârilor Guvernului nr. 880/2012, nr. 491/2015 și nr. 375/2018, AGEPI a fost responsabilă de colectarea, prelucrarea și generalizarea rapoartelor de progres prezentate de instituțiile implicate în realizarea Strategiei, precum și de elaborarea Raportului de monitorizare consolidat, în baza informațiilor recepționate.

La sfârșitul fiecărei etape de implementare a Strategiei, AGEPI a elaborat câte un raport de monitorizare consolidat în care sunt reflectate informațiile generalizate din rapoartele anuale

pentru o perioadă de 3 ani, care prezintă o sinteză a rapoartelor anuale. Această evaluare a îndeplinirii planurilor de acțiuni pe o perioadă de 3 ani, la finalizarea etapelor de implementare a Strategiei, poate fi considerată ca o evaluare finală.

În această perioadă (2012-2020) au fost elaborate **9 rapoarte anuale consolidate și 3 rapoarte consolidate cumulate** (pentru o perioadă de 3 ani, pentru fiecare etapă în parte) cu contribuția **a 26** (în medie) de instituții/autorități **implicate în realizarea Strategiei.** Finanţarea acţiunilor din planuri a fost asigurată din sursele bugetelor autorităţilor responsabile în limitele cheltuielilor alocate/aprobate ale instituţiilor implicate, din proiecte şi programe de asistenţă tehnică şi financiară externă din partea donatorilor, precum şi din sponsorizări şi alte surse acceptate în condiţiile legii (non bugetare, private etc.).

Raportul de evaluare finală a implementării prezentei Strategii are menirea de a stabili gradul de implementare a acesteia în baza rapoartelor realizate pe parcursul a 9 ani de implementare, elaborarea cărora s-a executat în baza informațiilor prezentate de către instituțiile/autoritățile vizate în Strategie, Rapoartelor de monitorizare consolidate anuale care reprezintă evaluări intermediare ale implementării Strategiei.

În conformitate cu pct. 57 alin. (2) din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea şi evaluarea documentelor de politici publice, evaluarea finală a documentelor de politici publice se realizează în conformitate cu următoarele criterii:

1) relevanţa documentului de politici publice şi a măsurilor incluse pentru ţară;
2) gradul de realizare a obiectivelor (efectivitatea);
3) modul de utilizare a mijloacelor bugetare alocate (eficienţa);
4) capacitatea de a produce efecte de durată (durabilitatea);
5) impactul documentului de politici publice, estimat în cadrul evaluării finale.

Raportul de evaluare finală reprezintă rezultatele exercițiului de evaluare și analiză a implementării Strategiei – principalul document de planificare la nivel național în domeniul PI pe o perioadă de lungă durată, din anul 2012 până în anul 2020.

Scopul și obiectivele evaluării finale includ analiza implementării prevederilor Strategiei, realizării obiectivelor generale și specifice stabilite, determinarea gradului de realizare a activităților din planurile de acțiuni (pentru anii 2012-2014; 2015-2017; 2018-2020), care au constituit etape ale implementării Strategiei, identificarea și descrierea succintă a câtorva realizări de succes, identificarea realizărilor și neajunsurilor, oferirea recomandărilor corespunzătoare privind dezvoltarea și consolidarea continuă a sistemului național de PI, estimarea impactului, evaluarea costurilor.

Raportul de evaluare finală a Strategiei se realizează în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, precum și pct. 5.2.2. din Planul de activitate al AGEPI pentru anul 2021, aprobat prin Ordinul Directorului general nr. 160 din 31.12.2020, în baza Rapoartelor de monitorizare consolidate elaborate de către AGEPI anual din 2012 până în 2020, și a Rapoartelor de monitorizare consolidate referitoare la realizarea Planurilor de acțiuni pentru anii 2012-2014; 2015-2017; 2018-2020 privind implementarea Strategiei, elaborate pentru fiecare etapă a implementării Strategiei în cooperare cu instituțiile și autoritățile implicate, ce au prezentat rapoarte de progres anuale pe parcursul întregii perioade de implementare a Strategiei.

Ținând cont de aceste aspecte, de rapoartele detaliate, complexe și foarte concrete, elaborate în fiecare an, aprobate în cadrul Comisiei Naționale pentru Proprietatea Intelectuală și plasate pe pagina web AGEPI, respectând principiul transparenței (http://agepi.gov.md/ro/transparency/programmes), prezentul Raport de evaluare va reflecta în linii generale gradul de implementare a Planurilor de acțiuni, a obiectivelor generale, precum și cele mai notabile realizări.

Metodologia de evaluare a implementării Strategiei se bazează pe analiza documentelor, în special a rapoartelor consolidate intermediare elaborate în baza rapoartelor întocmite anual de fiecare dintre autoritățile implicate în realizarea planurilor de acțiuni. În baza datelor cumulate a fost estimat gradul de realizare a acțiunilor după cum urmează: ***realizat, în proces de realizare nerealizat.***

Capitolul II.

2.1. Relevanţa Strategiei naţionale în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020

Strategia naţională în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020 este un document de politici de lungă durată cu importanță primordială pentru sistemul național de PI.

Pentru prima dată importanța PI a fost recunoscută de Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale din 1883 și Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice din 1886. Ambele tratate sunt administrate de OMPI.

Ținând cont de faptul că PI a devenit în ultimele decenii un domeniu profund integrat în toate sferele activităţii umane, Strategia şi Planurile de acţiuni includ numeroase activităţi ce depăşesc domeniul protecţiei PI.

PI constituie o preocupare majoră în găsirea soluţiilor pentru creşterea economică, dezvoltare şi competitivitate, ocuparea forţei de muncă şi ridicarea nivelului de bunăstare a populaţiei atât în ţările dezvoltate, cât şi în cele aflate în curs de dezvoltare. În special, sectoarele industriale care se bazează pe protecţia DPI contribuie substanţial la dezvoltarea economică. Un regim clar şi eficient al DPI este condiţia vitală pentru atragerea investiţiilor străine directe, promovarea cercetării, dezvoltării şi a transferului de tehnologii.

Produsele intelectuale, informaţia şi cunoştinţele, potenţialul spiritual, ştiinţific şi cultural al societăţii contemporane sunt forţa motrice a dezvoltării durabile şi determină competitivitatea economică. Toate acestea demonstrează creşterea rolului PI în societatea modernă, iar eforturile guvernelor de a investi în consolidarea regimurilor de PI nu sunt considerate cheltuieli, ci mai degrabă – investiţii generatoare de valoare adăugată şi creştere economică.

Omniprezența PI în economie, știință, cultură și în viața socială determină un interes tot mai mare din partea solicitanților pentru obținerea protecției juridice corespunzătoare a OPI, dar și din partea AGEPI pentru asigurarea unui nivel înalt de protecție, atât în spiritul rigorilor și standardelor internaționale, cât și al tendințelor de dezvoltare continuă a domeniilor din care face parte.

DPI constituie valoroase instrumente juridice, iar protecția acestora reprezintă o componentă vitală a activităților comerciale prin însuși faptul că acestea fortifică esențial poziția agenților economici pe piață, garantează beneficii echitabile pentru cei care creează și inovează, generând, totodată, premise pentru atragerea investițiilor în cercetare şi inovare.

În timp, importanţa PI a crescut considerabil, în prezent componentele ei sunt obiecte ale unui șir de tratate internaționale de importanță majoră și subiecte de discuții și dezbateri pe diverse teme de actualitate maximă, precum sănătatea publică, securitatea alimentară, educație, comerț, politică industrială, inovare, transfer tehnologic, cercetare științifică, ecologie, biodiversitate, biotehnologie, internet, industrii de divertisment, mass-media etc.

Proprietatea intelectuală este un atribut indispensabil al economiei de piață, iar în condițiile globalizării comerțului a devenit un factor-cheie al economiei mondiale.

Relevanța Strategiei se confirmă prin faptul că prioritățile, obiectivele generale și specifice stabilite în ea sunt actuale și la momentul efectuării evaluării finale. Activitățile, acțiunile realizate și rezultatele obținute corespund obiectivelor stabilite.

Astfel, elaborarea unei Strategii de lungă durată a constituit un element de bază în dezvoltarea și consolidarea continuă a sistemului național de PI, care urmare implementării obiectivelor strategice a devenit unul puternic, echilibrat și dinamic, ce face față tuturor sarcinilor stabilite și provocărilor apărute.

2.2. Eficacitatea Strategiei și evaluarea gradului de realizare a planurilor de acțiuni pentru anii 2012-2014, 2015-2017, 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020

Unul dintre criteriile în baza căruia se realizează evaluarea finală a documentelor de politici publice este eficacitatea, care ar reprezenta gradul de realizare/implementare a obiectivelor strategice și planurilor de acțiuni. Totodată, eficacitatea implementării Strategiei o constituie realizările și rezultatele notabile obținute în domeniul PI pe parcursul perioadei de implementare a prevederilor Strategiei și Planurilor de acțiuni.

Toate etapele implementării Strategiei și planurile de acțiuni s-au concentrat în linii mari pe asigurarea atingerii obiectivelor, sustenabilității și durabilității rezultatelor.

Astfel vom prezenta mai jos în ce măsură au fost realizate planurile de acțiuni, obiectivele generale stabilite:

Evaluarea gradului de implementare a planurilor de acțiuni pentru anii 2012-2014, 2015-2017, 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020

Planurile de acțiuni pentru anii 2012-2014, 2015-2017, 2018-2020 privind implementarea Strategiei au avut drept scop dezvoltarea sistemului naţional de protecţie a PI prin consolidarea cadrului juridic, instituţional și social favorabil pentru crearea, protecţia şi valorificarea deplină a potenţialului PI, care contribuie la crearea unei economii competitive bazate pe cunoaştere şi inovare, și propune o abordare complexă, multifuncțională şi echilibrată a problemelor ce ţin de domeniul PI.

Pentru atingerea obiectivelor stabilite și-au consolidat eforturile, prin cooperare, în vederea realizării sarcinilor trasate, 31 de autorități și instituții, iar în scopul monitorizării realizării prevederilor Strategiei a fost asigurat și organizat un proces continuu de raportare prin schimb operativ de informație, care a fost recepționată, cumulată și generalizată de către AGEPI, anual, de la toate ministerele și instituțiile vizate în Strategie.

După cum s-a menționat anterior, AGEPI a elaborat **Rapoarte de monitorizare consolidate** în fiecare an, apoi la finele fiecărei etape de implementare a Strategiei a fost elaborat un Raport de monitorizare consolidat pentru o perioadă de 3 ani, care prezenta o sinteză a rapoartelor anuale pentru 3 ani.

Estimarea gradului de realizare a planurilor de acțiuni din Rapoartele de monitorizare consolidate se efectuează în baza criteriilor: ***Acțiuni realizate, Acțiuni în proces de realizare*** și ***Acțiuni nerealizate.*** Evaluarea cantitativă a gradului de realizare a Planurilor de acțiuni, a avut ca bază indicatorii de monitorizare.

În Tabelul 2 este reflectată evaluarea gradului de realizare a acțiunilor în conformitate cu Planurile de acțiuni pentru fiecare etapă a implementării Strategiei potrivit criteriilor de evaluare și ajustarea acestei evaluări către finele anului 2021 la momentul realizării evaluării finale a implementării Strategiei.

Astfel, conform datelor din Tabelul 2, gradul de implementarea a întregii Strategii se calculează reieșind din numărul total al acțiunilor realizate în raport cu numărul total al acțiunilor planificate.

În *Planul de acțiuni pentru anii 2012-2014* au fost planificate 137 de acțiuni și realizate 135 de acțiuni; în *Planul de acțiuni pentru anii 2015-2017* au fost planificate spre realizare 93 de acțiuni și realizate 87 de acțiuni; în *Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020* au fost planificate 98 și realizate 89 de acțiuni.

Per total pentru toate trei etape de implementare a Strategiei s-au planificat **328** de acțiuni dintre care au fost realizate **311,** gradul de implementare constituind **95 %; 9** acțiuni au statutul - **în proces de realizare**, **8** acțiuni sunt **nerealizate, 3** dintre care sunt suspendate și țin de modificarea cadrului legal.

Tabelul 2

Evaluarea gradului de implementare a Strategiei în conformitate cu Planurile de acțiuni pentru fiecare etapă a implementării Strategiei, ajustarea evaluării gradului de implementare către finele anului 2021

Nr.	Etapele implementării Strategiei/Planului de acțiuni	Numărul de acțiuni/ponderea, %			
		Total acțiuni planificate	**Realizate integral**	**În proces de realizare**	**Nerealizate**
1	***I etapă:*** *Planul de acțiuni pentru anii 2012-2014*	**137/100%**	122/89%	13/9,5%	2/1,5% (1.4.2.; 1.4.7.)
	Ajustarea evaluării gradului de implementare a acțiunilor către finele anului 2021		**135/99%**	**0**	**2/1%** (1.4.2.; 1.4.7.)
2	***II etapă:*** *Planul de acțiuni pentru anii 2015-2017*	**93/100%**	82/88%	10/11%	1/1% (5.1.1.)
	Ajustarea evaluării gradului de implementare a acțiunilor către finele anului 2021		**87/94%**	**4/4%** (1.5.4; 2.1.3; 2.1.4; 2.1.5.)	**2/2%** (*5.1.1; 1.3.2 (11-) (suspendată)*
3	***III etapă:*** *Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020*	**98/100%**	89/91%	7/7% (1.1.1.; 1.3.3.; 1.5.2.; 2.1.1; 2.1.2.; 4.3.1.; 6.15)	2/2% (4.1.3.; 5.1.7.)
	Ajustarea evaluării gradului de implementare a acțiunilor către finele anului 2021		**89/91%**	**5/5%** (1.1.1.; 1.5.2.; 2.1.2.; 4.3.1.; 6.15)	**4/4%** (4.1.3.; 5.1.7.;), (1.3.3.; 2.1.1. – *suspendate*)
	Gradul de implementarea a Strategiei (anii 2012-2020) către finele anului 2021	**328 /100%**	**311/95%**	**9/3%**	**8/2%**

Analizând datele din tabel și estimând gradul de realizare a acestora, remarcăm că:

1) Cu referire la ***Planul de acțiuni pentru anii 2012-2014: Conform analizei anterioare la momentul finalizării I-ei etape a implementării Strategiei*** din totalul de 137 de acțiuni incluse în Plan au fost **executate integral 122 de acțiuni (89%);** au avut statut de acțiuni **în proces de realizare 13 acțiuni (9,5 %),** implementarea cărora a constituit un proces de lungă durată; **nu s-au realizat** numai **2 acțiuni (1,5%) (1.4.2.; 1.4.7.)**, din motive obiective ce nu au depins de instituţiile responsabile. Motivele vor fi expuse mai jos.

Prima etapă a implementării Strategiei s-a finalizat cu succes și cu concluzii pozitive ale experților OMPI în cadrul evaluării efectuate de către aceștia, datorită conjugării eforturilor şi implicării instituţiilor abilitate cu responsabilităţi în domeniul PI.

În 2014 au fost realizate o serie de studii precum: Studiul privind impactul industriilor creative asupra economiei naţionale, Studiul privind îmbunătăţirea cadrului normativ-legislativ naţional din domeniul PI în vederea încurajării activităţii inovaţionale, Studiul privind elaborarea mecanismului de monitorizare a pieţei PI în RM, Studiul privind asigurarea suportului metodologic pentru monitorizarea indicatorilor Strategiei de cercetare - dezvoltare a RM, Studiul cu cele mai bune practici privind crearea reţelelor de centre de transfer tehnologic.

Au fost identificate, elaborate şi definitivate următoarele mecanisme: mecanismul de monitorizare a tendinţelor pieţei obiectelor de proprietate intelectuală, mecanismul pentru schimbul de date dintre BD AGEPI şi sistemul de depunere on-line a cererilor, mecanismul de colectare, procesare şi diseminare a datelor privind respectarea drepturilor de PI. De asemenea, a fost implementat mecanismul de colectare, procesare şi diseminare a datelor privind respectarea drepturilor de PI, urmează a fi implementat mecanismul de mediere, iar mecanismul de susţinere financiară a brevetării invenţiilor în străinătate este în proces de elaborare.

Către anul 2021 situația s-a schimbat considerabil, datorită faptului că executarea acțiunilor a fost de lungă durată. Astfel, **gradul de implementare a acțiunilor din plan** s-a modificat, înregistrând o creștere de la 89 % (122 de acțiuni realizate) la **99% (135 de acțiuni realizate).**

Referitor la acțiunile cu statutul **în proces de realizare** în număr de 13 (nr. crt. 1.1.1; 1.2.1.; 1.2.4.; 1.2.5.; 1.5.2.; 1.5.3.; 1.6.3.; 3.5.;4.1.2.; 4.3.1.; 4.3.3.; 5.1.4.;6.12.) către finalul primei etape de implementare a Strategiei (2014), menționăm că acestea au fost realizate integral pe parcursul anilor 2015-2020.

Numai 2 acțiuni au fost **nerealizate (1%) - 1.4.2. şi 1.4.7.)** (a se vedea descrierea mai completă în *Raportul de monitorizare consolidat referitor la realizarea planului de acţiuni pentru anii 2018-202*0 privind implementarea Strategiei naţionale în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020, https://agepi.gov.md/sites/default/files/2021/05/Raport_SNPI_2018-2020.pdf, pag. 41):

Prima: Acţiunea 1.4.2. *Efectuarea unui studiu privind modalităţile de îmbunătăţire a gestiunii colective a drepturilor de autor şi a drepturilor conexe (Studiu).* Termen de realizare – 2014. **Acţiune nerealizată.** Nu s-a acordat asistența tehnică solicitată de la OMPI din motivul redistribuirii mijloacelor financiare pentru alte studii.

A doua: Acţiunea 1.4.7. *Negocierea unor contracte între Guvernul Republicii Moldova şi marile corporaţii producătoare de softuri privind implementarea unui plan de furnizare a programelor instituţiilor guvernamentale.* Termen de realizare – 2013. **Acţiune nerealizată.**

Responsabili: Cancelaria de Stat cu participarea MAI; MTIC; AGEPI.

Astfel, nici la prima etapă de implementare a Strategiei, nici ulterior Guvernul nu a negociat contracte privind crearea şi implementarea unui plan de furnizare a programelor pentru instituţii guvernamentale, urmare redirecționării priorităților.

Cu referire la acțiunea 3.5. *Elaborarea şi implementarea unui Program naţional de combatere a contrafacerii şi pirateriei,* a avut continuitate și a fost transpusă în Planul de acțiuni pentru anii 2015-2017, sub numărul 3.6., a fost considerată nerealizată în Raportul de monitorizare consolidat pentru anii 2018-2020 (https://agepi.gov.md/sites/default/files/2021/05/Raport_SNPI_2018-2020.pdf, pag. 42). Însă povara instituțiilor în combaterea contrafacerii și pirateriei a fost micșorată prin crearea și implementarea unui sistem informațional în domeniul DPI, care a schimbat prioritățile și accentele în era tehnologiilor informaționale. Sistemul informațional creat este menit să faciliteze combaterea contrafacerii și a pirateriei și să asigure îmbunătățirea comunicării şi coordonării interinstituționale prin automatizarea procesului de colectare și transmitere a datelor relevante procesului de aplicare a mecanismelor de protecție a DPI de către autoritățile implicate în domeniu, și anume AGEPI, Serviciul Vamal, Procuratura Generală, Inspectoratul General al Poliției din cadrul MAI, Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești din cadrul Ministerului Justiției, APCSP, care va ușura semnificativ și va contribui la operativitatea în schimbul de date între autorități. Acest sistem a fost legiferat prin Hotărârea Guvernului nr. 721/2020 cu privire la Platforma informațională în domeniul protecției drepturilor de proprietate intelectuală. Totodată, în scopul monitorizării indicatorilor ce țin de acest domeniu, din 2012 se perfectează anual cu suportul autorităților nominalizate *Raportul național privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală în Republica Moldova* http://observatorpi.md/raport-national/. Această acțiune poate fi considerată **realizată** indirect.

Constatare: Gradul de implementare a Planului de acțiuni pentru anii 2012-2014 către finele anului 2021 constituie 99% (se raportează o creștere de 10% a acțiunilor realizate față de anul 2014).

2) Cu referire la ***Planul de acțiuni pentru anii 2015-2017***: Conform evaluării de la finele etapei a II a implementării Strategiei (2017) din totalul de 93 de acțiuni incluse în Plan au fost **realizate integral** 82 de acțiuni (88%); 10 acțiuni (11%) au fost evaluate la stadiul **în proces de realizare**, și 2 acțiuni (1%) **nu au fost executate** (5.1.1. și 1.3.2. (11) - *suspendată*), din motive obiective.

Urmare evaluării finale (2021) s-a majorat gradul de implementare a acțiunilor de la **88%** (82 de acțiuni realizate) **la 94%** (87 de acțiuni realizate). Creșterea de 6 % este atribuită realizării integrale a acțiunilor cu statut în proces de realizare.

Patru acțiuni (4%) - ***Acțiunea 1.5.4***. *(Perfecţionarea mecanismului de acumulare şi distribuire a remuneraţiei pentru valorificarea obiectelor dreptului de autor şi drepturilor conexe*); ***Acțiunea 2.1.3***. *(Elaborarea Regulamentului privind gestiunea colectivă a dreptului de autor şi a drepturilor conexe); **Acțiunea 2.1.4. (**Crearea unui mecanism aplicabil pentru asigurarea respectării drepturilor, conform art. 66 din Legea nr.139 din 2 iulie 2010 privind dreptul de autor şi drepturile conexe, ţinând cont şi de posibilităţile tehnice, pentru a nu fi prejudiciate drepturile niciuneia din părţi**); Acțiunea 2.1.5.** (Crearea cadrului normativ privind facilitarea digitizării şi difuzării operelor şi a altor obiecte protejate de dreptul de autor şi drepturile conexe, intrate în domeniul public (colecţii ale bibliotecilor, instituţiilor de învăţământ, muzeelor, arhivelor, organizaţiilor de difuziune)*, ce țin de modificarea legislației pe segmentul dreptului de autor și drepturilor conexe au statutul de acțiuni **în proces de realizare** și urmează să se finalizeze pe parcursul anului 2022, odată cu adoptarea proiectului noii Legi privind dreptul de autor și drepturile conexe.

Acțiunea **5.1.1**. rămâne **nerealizată** - *Crearea platformei electronice de colaborare între universităţi şi întreprinderi cu scopul promovării înregistrării obiectelor de proprietate intelectuală, intensificării colaborării şi comercializării obiectelor de proprietate intelectuală prin transfer de tehnologii,* cu termenul de executare 2015 și autoritatea responsabilă de implementarea acțiunii – Agenția de Inovare și Transfer Tehnologic (a cărei succesoare în prezent este Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare), nu a fost executată din lipsa mijloacelor financiare.

Și acțiunea 1.3.2 *Modificarea Hotărîrii Guvernului nr.644/2010 "Cu privire la desemnarea autorităţilor competente abilitate cu atribuţii şi responsabilităţi referitoare la produsele cu denumiri de origine şi indicaţii geografice şi la specialităţile tradiţionale garantate şi a autorităţilor competente responsabile de controalele oficiale privind conformitatea acestor produse"* (11) este suspendată, dar se evaluează conform criteriilor de estimare a gradului de realizare a acțiunilor ca acțiune **nerealizată**. Realizarea acesteia va fi reluată după operarea modificărilor în Legea nr. 66/2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate.

Constatare: Gradul de implementare a Planului de acțiuni pentru anii 2015-2017 către finele anului 2021 constituie 94% (se raportează o creștere de **6%** a acțiunilor realizate față de anul 2017).

3) Cu referire la ***Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020***: Conform evaluării de la finele etapei a III a implementării Strategiei din Raportul de monitorizare consolidat pentru anii 2018-2020 din totalul de 98 de acțiuni incluse în Plan au fost **realizate** integral **89 de acțiuni,** gradul de realizare fiind estimat la **91%;** 7 acțiuni (7%) au fost evaluate la stadiul **în proces de realizare** (2 dintre ele fiind suspendate: 1.3.3.; 2.1.1., executarea acestora urmând a fi reluată

după aplicarea modificărilor corespunzătoare în legi)**; 2 acțiuni (2%)** au fost estimate ca **nerealizate**.

Cele 7 acțiuni cu statutul ***în proces de realizare*** (1.1.1.; 1.3.3.; 1.5.2.; 2.1.1.; 2.1.2.; 4.3.1.; 6.15.) către finele etapei a III a implementării Strategiei nu s-au realizat în termenele stabilite, motivele fiind condiționate de diverși factori interni și/sau externi, de motive obiective ce nu țin nemijlocit de activitatea instituției, precum aspectele procedurale ale coordonării, avizării și aprobării actelor normative la nivel de stat, starea epidemiologică provocată de pandemia COVID-19 etc.

Urmare revizuirii finale (2021) a implementării acestor acțiuni s-au constatat următoarele:

- Statutul acțiunii 1.1.1. *Promovarea şi implementarea mecanismului de susţinere a brevetării în străinătate a invenţiilor şi a soiurilor de plante create în Republica Moldova rămâne acelaşi* – **în proces de realizare,** deși acțiunea ar fi putut fi considerată realizată prin crearea bazei legislative (*Hotărârea Guvernului nr.805/2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la susținerea brevetării în străinătate a invențiilor a soiurilor de plante create în Republica Moldova),* prin promovare pe dimensiunea PI în cadrul tuturor evenimentelor organizate și la care s-a participat pe parcursul multor ani (din anul 2016). Însă indicatorul de monitorizare stabilit în plan *Număr de invenţii şi soiuri de plante brevetate în străinătate* nu s-a îndeplinit, dacă e să examinăm acest indicator prin prisma mecanismului de susținere a brevetării în străinătate a invențiilor şi a soiurilor de plante create în Republica Moldova. Cereri în vederea obținerii finanțării pentru brevetarea în străinătate a invenţiilor sau a soiurilor de plante create în RM de către solicitanții autohtoni**, nu** au fost depuse. Totodată, trebuie de menționat că activitățile de promovare a necesității brevetării invențiilor în străinătate realizate de AGEPI au avut efect, iar numărul cererilor depuse de solicitanți naționali pentru obținerea protecției prin brevet a invențiilor în străinătate prin sistemul PCT a crescut de la 0 cereri în anul 2011 la 8 cereri în perioada 2012-2014, 22 cereri în perioada 2015-2017 și 15 cereri în perioada 2018-2020. AGEPI nu deține informații exacte despre numărul de invenții brevetate de către inventatorii naționali în alte state prin intermediul sistemelor naționale sau regionale de brevetare, numărul acestora în anii de raportare de asemenea au crescut față de perioada precedentă.
- **Cu referire la acțiunea 1.5.2.** *Perfecţionarea mecanismului de acumulare şi distribuire a remuneraţiei pentru valorificarea obiectelor dreptului de autor şi drepturilor conexe*, menționăm că la nivel de cadru normativ, a fost elaborat proiectul Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe.. Informația detaliată cu referire la proiectul menționat este la pct. 2.1.2. (vezi mai jos). Acțiunea este **în proces de realizare.**
- **Cu referire la acțiunea 2.1.2.** *Modificarea Legii nr. 139/2010 privind dreptul de autor şi drepturile conexe în vederea transpunerii parţiale a Directivei 2014/26/UE din 26 februarie 2014 privind gestiunea colectivă a drepturilor de autor şi a drepturilor conexe şi acordarea de licenţe multiteritoriale pentru drepturile asupra operelor muzicale pentru utilizare online pe piaţa internă.*, menționăm că AGEPI a elaborat proiectul Legii privind dreptul de autor şi drepturile conexe.

Elaborarea unei noi legi privind dreptul de autor și drepturile conexe a reieșit din necesitatea armonizării prevederilor legislației din acest domeniu cu reglementările acquis-ului comunitar relevant, având menirea de a oferi un grad ridicat de protecție autorilor și titularilor de drepturi de autor și conexe, prin instituirea unui cadru legal care oferă posibilitatea valorificării operelor și altor obiecte protejate de aceste drepturi, de a stabili un mecanism clar de colectare, repartizare și achitare a remunerației de către OGC și de a responsabiliza toate părțile implicate în acest proces, precum și de a spori gradul de transparență în activitatea organizațiilor de gestiune colectivă.

Proiectul legii a fost elaborat cu asistența proiectului Uniunii Europene *„Suport pentru dialogul structurat în domeniul politicilor, coordonarea punerii în aplicare a Acordului de Asociere și îmbunătățirea procesului de aproximare legală”* (proiectul UE).

Proiectul legii definitivat în baza propunerilor expertului din cadrul proiectului UE, precum și a propunerilor reprezentanților OGC, utilizatorilor este promovat conform prevederilor normelor legale. Proiectul dat a fost publicat pe site-ul oficial AGEPI www.agepi.gov.md și pe www.particip.gov.md. De asemenea, proiectul a fost examinat în cadrul ședinței Secretarilor generali din 25.11.2021. Acțiunea este **în proces de realizare.**

- **Cu referire la acțiunea 4.3.1.** *Dezvoltarea în cadrul Serviciului Vamal a sistemului de depunere de către titularii de drepturi a cererilor în format electronic de intervenţie a organului vamal.* Pe parcursul anului 2021 acțiunea nu a fost finalizată de către Serviciul Vamal și are același statut **în proces de realizare.** În anul 2020 prin Hotărârea Guvern nr. 721/2020 cu privire la Platforma informațională în domeniul protecției drepturilor de proprietate intelectuală a fost instituită Platforma informațională în domeniul protecției drepturilor de proprietate intelectuală, formată din:

1) Sistemul informațional în domeniul protecției obiectelor de proprietate intelectuală;
2) Sistemul informațional „Registrul cererilor de intervenție”.

În vederea executării acestei acțiuni Serviciul Vamal a inițiat discuţii şi efectuat întrevederi cu factorii de decizie din cadrul Serviciului Tehnologia Informaţiei şi Securitate Cibernetică (STISC) privind semnarea Contractului dintre STISC şi Serviciul Vamal. Ulterior semnării Contractului menţionat supra Serviciul Vamal va utiliza sistemul informaţional „Registrul cererilor de intervenţie" (e-RCI).

- **Cu referire la pct. 6.15.** *Ratificarea Actului de la Geneva al Aranjamentului de la Lisabona privind protecţia denumirilor de origine şi înregistrarea internaţională a acestora*, menționăm că în scopul definitivării setului de documente necesare pentru ratificarea Actului de la Geneva al Aranjamentului de la Lisabona, a fost inițiată elaborarea proiectului de lege privind operarea modificărilor în Legea nr. 66/2008, necesar asigurării implementării Actului de la Geneva al Aranjamentului de la Lisabona. După definitivare, acesta urmează a fi coordonat și promovat în conformitate cu procedura regulamentară, fiind anexat la setul de acte necesare ratificării Actului de la Geneva al Aranjamentului de la Lisabona privind protecția denumirilor de origine și înregistrarea internațională a acestora. Acțiunea este **în proces de realizare.**

Conform estimărilor actualizate la momentul evaluării finale, din 7 acțiuni cu statutul **în proces de realizare** (către finele anului 2020), au rămas doar 5 (1.1.1.; 1.5.2.; 2.1.2.; 4.3.1.; 6.15.); **4 acțiuni** au primit statutul de **nerealizate** (4.1.3.; 5.1.7.; 1.3.3.; 2.1.1.), dintre care **2 au fost suspendate** (1.3.3. și 2.1.1.).

În *Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020* **nu au fost realizate** 4 (4 %) din 98 de acțiuni:

- **Cu referire la acțiunea 1.3.3.** *(Revizuirea mecanismului de control al produselor cu indicaţii geografice protejate şi denumiri de origine protejate şi al specialităţilor tradiţionale garantate prin modificarea Hotărârii Guvernului nr. 644 din 19 iulie 2010 „Cu privire la desemnarea autorităţilor competente abilitate cu atribuţii şi responsabilităţi referitoare la produsele cu denumiri de origine şi indicaţii geografice şi la specialităţile tradiţionale garantate şi a autorităţilor competente responsabile de controalele oficiale privind conformitatea acestor produse”)*, comunicăm că, reieșind din faptul că prevederile propuse conform proiectului Hotărârii Guvernului de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 644/2010 necesită reglementări primare în Legea nr. 66/2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate, promovarea acestuia **a fost suspendată** și va fi reluată după operarea modificărilor corespunzătoare în legea menționată. Acțiunea este evaluată ca **nerealizată.**

- **Cu referire la acțiunea 2.1.1.** *Perfecţionarea continuă a legislaţiei naţionale în domeniul mărcilor prin modificarea şi completarea Regulamentului privind procedura de*

depunere, examinare şi înregistrare a mărcilor, menționăm că, reieșind din faptul că modificarea Regulamentului privind procedura de depunere, examinare şi înregistrare a mărcilor necesită reglementări primare în Legea nr. 38/2008 privind protecția mărcilor, elaborarea și promovarea acestuia **a fost suspendată** și va fi reluată după operarea modificărilor corespunzătoare în legea menționată. Acțiunea este evaluată ca **nerealizată.**

- **Cu referire la acțiunea 4.1.3.** *Cooperarea şi schimbul de informaţii între Agenţia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală şi Consiliul Coordonator al Audiovizualului, precum şi alte autorităţi interesate, în vederea creării unui sistem de identificare şi monitorizare a titularilor de drepturi ai operelor audiovizuale difuzate de către radiodifuzori şi distribuitori de servicii în baza contractelor de autor*. Acțiunea nu a fost realizată din motivul lipsei mijloacelor financiare în vederea creării sistemului nominalizat supra.
- **Cu referire la acțiunea 5.1.7.** *Celebrarea Zilei Inventatorului şi Raţionalizatorului în cadrul instituţiilor şi organizaţiilor din republică; organizarea concursurilor republicane „Cel mai bun raţionalizator" şi „Cel mai tânăr raţionalizator".* Acțiunea care are caracter anual a fost realizată integral în anul 2018 și 2019 și nu a fost realizată în formatul tradițional în anul 2020 din cauza restricțiilor impuse de pandemia COVID-19. Totuși, în esența sa, *Ziua Inventatorului şi Raţionalizatorului* a fost celebrată și în anul 2020 prin publicarea și diseminarea mesajelor de promovare, informare, felicitare cu prilejul Zilei inventatorului și raționalizatorului pe pagina oficială și pe rețelele de socializare.

Constatare: Gradul de implementare a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 către finele anului 2021 constituie 91%.

Astfel, evaluarea implementării Strategiei s-a realizat ținând cont de acțiunile executate din planurile de acțiuni.

Pentru evaluarea per obiectiv general utilizăm datele din Tabelul 3. Efectuând o generalizare a tuturor Rapoartelor de monitorizare consolidate, care conțin o detaliere privind executarea obiectivelor generale a Strategiei, aplicând criteriile de evaluare ***(Acțiuni realizate, Acțiuni în proces de realizare*** și ***Acțiuni nerealizate***), ținând cont de numărul acțiunilor din fiecare obiectiv general a fost determinat gradul de realizare a obiectivelor generale.

Tabelul 3

Realizarea obiectivelor generale ale Strategiei în cadrul evaluării finale

Nr	Denumirea obiectivelor generale	Etapa, numărul acțiunilor, criterii de evaluare			
		Acțiuni planificate, etapă I/II/III	**Realizat**	**În proces de realizare**	**Nerealizat**
1	Încurajarea creării, protecției şi utilizării strategice a proprietății intelectuale ca instrument-cheie în crearea condiţiilor pentru tranziţia ţării la modelul inovaţional al creşterii economice	**I - 30** **II - 24** **III- 26** **Total acțiuni 80**	**I - 28** **II – 22** **III – 23** **Total acțiuni 73**	**I - 0** **II – 1** (1.5.4.) **III – 2** (1.1.1.;1.5.2.)	**I – 2** (1.4.2; 1.4.7) **II – 1 (**1.3.2. (11) suspendată; **III – 1** (1.3.3.) suspendată
	Atingerea obiectivului general nr. 1 constituie 91%				
2	Perfecţionarea continuă a cadrului normativ naţional din domeniul proprietății intelectuale, inclusiv prin armonizarea lui cu legislaţia Uniunii Europene şi implementarea tratatelor internaţionale în materie la care Republica Moldova este parte	**I – 6** **II - 9** **III – 6** **Total acțiuni 21**	**I - 6** **II – 6** **III – 4** **Total acțiuni 16**	**I - 0** **II – 3** (2.1.3.; 2.1.4; 2.1.5.) **III – 1** (2.1.2.)	**I - 0** **II – 0** **III – 1** (2.1.1. suspendată)
	Atingerea obiectivului general nr. 2 constituie 76%				
3	Dezvoltarea şi modernizarea sistemului	**I - 9**	**I -9**	**I - 0**	**I - 0**

Nr	Denumirea obiectivelor generale	Etapa, numărul acţiunilor, criterii de evaluare			
		Acţiuni planificate, etapă I/II/III	**Realizat**	**În proces de realizare**	**Nerealizat**
	naţional de proprietate intelectuală, sporirea transparenţei şi coerenţei sale	**II - 6** **III- 6** **Total acţiuni 21**	**II – 6** **III – 6** **Total acţiuni 21**	**II – 0** **III - 0**	**II – 0** **III - 0**
	Atingerea obiectivului general nr. 3 constituie 100%				
4	Consolidarea capacităţilor instituţionale ale organelor abilitate cu funcţii şi responsabilităţi privind protecţia şi asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală şi dezvoltarea unei infrastructuri eficiente de prevenire şi combatere a fenomenelor contrafacerii şi pirateriei	**I – 53** **II – 20** **III – 24** **Total acţiuni 97**	**I -53** **II – 20** **III – 22** **Total acţiuni 95**	**I - 0** **II – 0** **III – 1** (4.3.1.)	**III – 1** (4.1.3.)
	Atingerea obiectivului general nr. 4 constituie 98%				
5	Promovarea şi dezvoltarea unei culturi înalte în materie de proprietate intelectuală, sensibilizarea şi conştientizarea publicului larg cu privire la rolul proprietăţii intelectuale şi sporirea interesului faţă de protecţia şi respectarea drepturilor de proprietate intelectuală	**I – 19** **II – 19** **III – 20** **Total acţiuni 58**	**I - 19** **III – 18** **III – 19** **Total acţiuni 56**	**I - 0** **II – 0** **III - 0**	**I - 0** **II – 1** (5.1.1.); **III – 1** (5.1.7)
	Atingerea obiectivului general nr. 5 constituie 97%				
6	Dezvoltarea cooperării internaţionale, regionale şi bilaterale în domeniul PI şi integrarea Republicii Moldova în spaţiul intelectual internaţional şi european	**I –20** **II - 15** **III – 16** **Total acţiuni 51**	**I - 20** **II – 15** **III – 15** **Total acţiuni 50**	**I - 0** **II – 0** **III – 1** (6.15)	**I - 0** **II – 0** **III - 0**
	Atingerea obiectivului general nr. 6 constituie 98%				
	Numărul acţiunilor pentru I/II/III etapă	**137/93/98/**	**135/87/89**	**0/4/5/**	**2/2/4/**
	Numărul total al acţiunilor	**328**	**311**	**9**	**8**

Conform datelor din Tabelul 3 **constatăm următoarele:**

Obiectivul general 1. Încurajarea creării, protecţiei şi utilizării strategice a proprietăţii intelectuale ca instrument-cheie în crearea condiţiilor pentru tranziţia țării la modelul inovaţional al creşterii economice – a fost realizat în proporție de 91%. Două acțiuni se consideră nerealizate fiind suspendate (1.3.1. (11) și 1.3.3.)

Obiectivul general 2. Perfecţionarea continuă a cadrului normativ naţional din domeniul proprietăţii intelectuale, inclusiv prin armonizarea lui cu legislaţia Uniunii Europene şi implementarea tratatelor internaţionale în materie la care Republica Moldova este parte – a fost realizat în proporție de 76%. Nivelul de realizare a acestui obiectiv este cel mai scăzut. Au fost planificate 21 de acțiuni, s-au realizat doar 16. 4 acțiuni se află la stadiul **în proces de realizare,** urmând a fi finalizate și țin de procedura legală de aprobare a cadrului normativ la nivel de stat. O acțiune este suspendată (2.1.1.) și se consideră **nerealizat**ă.

Obiectivul general 3. Dezvoltarea şi modernizarea Sistemului naţional de proprietate intelectuală, sporirea transparenţei şi coerenţei sale – a fost realizat în proporție de 100%.

Obiectivul general 4. Consolidarea capacităţilor instituţionale ale organelor abilitate cu funcţii şi responsabilităţi privind protecţia şi asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală şi dezvoltarea unei infrastructuri eficiente de prevenire şi combatere a fenomenelor contrafacerii şi pirateriei - a fost realizat în proporție de 98%.

Obiectivul general 5. Promovarea şi dezvoltarea unei culturi înalte în materie de proprietate intelectuală, sensibilizarea şi conştientizarea publicului larg cu privire la rolul proprietăţii intelectuale şi sporirea interesului faţă de protecţia şi respectarea drepturilor de proprietate intelectuală – a fost realizat în proporție de 97%.

Obiectivul general 6. Dezvoltarea cooperării internaţionale, regionale şi bilaterale în domeniul PI şi integrarea Republicii Moldova în spaţiul intelectual internaţional şi european – a fost realizat în proporție de 98%. Realizările RM în domeniu se datorează în mare măsură colaborării bilaterale cu oficiile internaționale, precum OMPI, OEB, UPOV, EUIPO etc. În prezent RM este parte la 38 de convenții, aranjamente, tratate, acorduri regionale și internaționale, colaborează pe baza unui parteneriat reciproc avantajos cu o serie de oficii de specialitate din lume.

Majoritatea obiectivelor au un grad înalt de implementare și au fost orientate spre dezvoltarea și promovarea în continuare a sistemului național de protecţie a PI din Republica Moldova, destinat să încurajeze creaţia intelectuală în ţara noastră şi să ofere rezultatelor acesteia o protecţie adecvată.

În concluzie: Planurile de acțiuni, scopurile și obiectivele acestora au fost realizate cu succes, în pofida provocărilor și problemelor existente în sistem, fiind atinse rezultate notabile și performanțe în domeniu. Prin realizarea planurilor de acțiuni, și prin implementarea Strategiei a fost adusă o contribuție majoră și extrem de importantă în dezvoltarea, fortificarea și consolidarea sistemului naţional de proprietate intelectuală.

2.3. Eficiența Strategiei naționale în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020

La planificarea mijloacelor financiare pentru fiecare etapă a implementării Strategiei s-au luat în considerare propunerile autorităților vizate în planurile de acțiuni.

Astfel, costurile planificate pentru implementarea Strategiei au fost estimate doar parțial, în cazul a 75 din 328 de acțiuni (numărul acțiunilor din 3 planuri) cu valoarea totală de 74234 mii lei (2012-2014 – 12855 mii lei; 2015-2017 – 11385 mii lei; 2018-2020 – 49994 mii lei).

Pentru celelalte 273 de acțiuni din 328 costurile nu s-au evaluat financiar din cauza că unele acțiuni nu necesitau resurse financiare pentru implementare, pentru altele la etapa planificării nu existau informații cu referire la costuri și în rubrica costul acțiunii a fost înscris *”În limitele bugetului aprobat”/”Dificil de estimat”.*

În linii mari, se preconiza ca finanțarea acţiunilor din Plan să fie asigurată din sursele bugetelor autorităţilor responsabile în limitele cheltuielilor alocate/aprobate instituţiilor implicate, din proiecte şi programe de asistenţă tehnică şi financiară externă din partea donatorilor, precum şi din sponsorizări şi alte surse acceptate în condiţiile legii (non bugetare, private etc.)

Evaluarea cost-eficiență per total a Strategiei este problematică, deoarece nu sunt date relevante disponibile referitoare la resursele financiare alocate și consumate în procesul de implementare a Strategiei de către alte instituții, iar la realizarea acțiunilor au contribuit circa 26 de autorități în cadrul realizării fiecărui plan. Ulterior, vom estima doar resursele alocate de AGEPI și parțial de alte câteva instituții care au prezentat informații în acest sens.

2.4. Durabilitatea Strategiei naţionale în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020

Obiectivele generale și specifice stabilite în Strategie sunt de lungă durată și sunt actuale și în acest deceniu. Implementarea acestora conduce la edificarea unui sistem național de proprietate intelectuală sustenabil și temeinic.

Durabilitatea rezultatelor implementării Strategiei va fi examinată prin prisma durabilității acestora la nivel de politici, durabilității instituționale și durabilității financiare.

Cât privește durabilitatea realizărilor la nivel de politici publice, aceasta este una consistentă, deoarece Strategia prevede multiple intervenții la nivel de politici publice. Rezultatele intervențiilor la nivel de politici publice sunt materializate prin amendamentele operate la cadrul legal existent, de ex. Legea privind protecția mărcilor, Legea privind protecţia indicaţiilor geografice, denumirilor de origine şi specialităţilor tradiţionale garantate etc.; semnarea unor acorduri bilaterale, de ex.: Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Organizația Europeană de Brevete privind validarea brevetelor Europene (Acord de validare), Memorandumul de înțelegere dintre Guvernul RM și OMPI privind cooperarea în domeniul proprietății intelectuale, precum și un șir de acte normative noi elaborate și aprobate pe parcursul perioadei de referință, cum ar fi: Hotărârea Guvernului nr. 184/2015 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Comisiei de mediere în domeniul proprietății intelectuale și procedura de mediere; Hotărârea Guvernului nr. 80/2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la susţinerea brevetării în străinătate a invențiilor și a soiurilor de plante create în Republica Moldova; Hotărârea Guvernului nr. 721/2020 cu privire la Platforma informaţională în domeniul protecţiei drepturilor de proprietate intelectuală etc.

Cât privește instituționalizarea rezultatelor obținute, evaluarea constată că acestea sunt semnificative, majoritatea acțiunilor prevăzute în Strategie care conțineau aspectele instituționalizării, dar și a creșterii capacităților instituționale au fost realizate, de exemplu Obiectivul general 4. *Consolidarea capacităţilor instituţionale ale organelor abilitate cu funcţii şi responsabilităţi privind protecţia şi asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală şi dezvoltarea unei infrastructuri eficiente de prevenire şi combatere a fenomenelor contrafacerii şi pirateriei* – a fost implementat în proporție de 98 la sută (în total au fost planificate pentru 3 etape 97 de acțiuni și realizate 95 de acțiuni).

Durabilitatea financiară a rezultatelor implementării Strategiei este asigurată în mare parte prin instituționalizarea acestora. Respectiv durabilitatea financiară a rezultatelor Strategiei va fi asigurată de fiecare instituție implicată, conform competențelor și resurselor disponibile.

2.5. Impactul şi costurile implementării Strategiei naţionale în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020

Pentru determinarea impactului final al realizării activităţilor stipulate în Strategie, practic nu se disting metode de evaluare cantitativă și indicatori cantitativi măsurabili. Impactul se manifestă în crearea unor condiţii generale benefice pentru funcţionarea economiei, sferei sociale, altor domenii de activitate, bazate pe aplicarea eficientă a cunoştinţelor, informaţiilor, altor creaţii intelectuale şi asigurarea protecţiei juridice adecvate a acestora.

Estimarea impactului poate fi efectuată doar în urma elaborării unor studii speciale ale mediului antreprenorial, rolului cunoştinţelor în dezvoltarea economică, climatului inovaţional, unor sondaje privind nivelul educaţiei şi culturii în domeniul PI, studierii capacităţilor instituţionale ale structurilor implicate în gestionarea domeniului PI, imaginii ţării ca stat de drept, eficienţei infrastructurii pieţei.

Funcţionarea sistemului naţional de PI se caracterizează printr-o diversitate amplă de activităţi, însă monitorizarea acestora este dificilă și nu există. Mai mult ca atât, unele activităţi, cum ar fi brevetarea/înregistrarea OPI sunt monitorizate în cele mai mici detalii, graţie unui sistem performant de standarde internaţionale, instituit de OMPI, în timp ce informaţia privind valorificarea OPI, efectul lor economic, impactul asupra dezvoltării competitivităţii, litigiile ce implică OPI, ratele contrafacerii şi ale pirateriei etc. este fragmentară, colectată de diferite instituţii, nefiind disponibilă altor componente ale sistemului de PI.

Estimarea impactului implementării Strategiei a fost realizată în Raportul de monitorizare consolidat referitor la realizarea planului de acţiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei naţionale în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020, aprobat prin Hotărârea nr. 1/2021 a Comisiei Naționale pentru Proprietatea Intelectuală.

Unele aspecte importante calitative ce țin de impactul implementării Strategiei sunt:

- Crearea și dezvoltarea sistemului de protecție a IG autohtone, DO și STG;
- Creşterea nivelului de cultură în domeniul PI la nivelul întregii societăţi;
- Integrarea în sistemul educațional preuniversitar și universitar a disciplinelor din domeniul PI;
- Implementarea Platformei informaționale în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală, care își propune îmbunătățirea comunicării şi coordonării interinstituționale prin automatizarea procesului de colectare și transmitere a datelor relevante procesului de aplicare a mecanismelor de protecție a DPI de către autorităţile implicate în domeniu, și anume AGEPI, Serviciul Vamal, Procuratura Generală, Inspectoratul General al Poliției din cadrul MAI, Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești din cadrul Ministerului Justiției, APCSP;
- Realizarea obiectivelor ce țin de promovarea dialogului şi a cooperării dintre OGC a drepturilor patrimoniale de autor și/sau conexe și AGEPI au contribuit la consolidarea sistemului de gestiune colectivă în temeiul principiilor de transparență, responsabilitate și bună guvernare, precum și respectării drepturilor tuturor părților implicate în gestiunea colectivă a drepturilor patrimoniale de autor și/sau conexe;
- Înregistrarea unor rezultate semnificative în activitate de gestiune colectivă a drepturilor de autor și conexe, nemijlocit:
  - îmbunătățirea activității OGC-urilor, care au creat şi actualizat propriile sisteme de evidență în format Excel/baze de date cu privire la repertoriul gestionat (atât autohton, cât și străin), registre de evidenţă a membrilor, pagini web;
  - creșterea semnificativă a remunerațiilor colectate și plătite de către organizațiile de gestiune colectivă. Astfel, remunerația acumulată de la utilizatori în anul 2020 o depășește pe cea din 2016 de circa 3,5 ori, iar remunerația achitată autorilor sau altor titulari ai dreptului de autor şi ai drepturilor conexe în anul 2020 a crescut de circa 5 ori (a se vedea Tabelul 4).

Tabelul 4

Anii	Remunerația acumulată, mii lei	Remunerația achitată, mii lei
2020	17 306, 06	8 406,22
2019	17 237,59	8 295,67
2018	11 662,33	5 596,48
2017	9 351,18	2 748, 24
2016	4 884,63	1 576,90

– sporirea gradului de transparenţă a activităţii OGC prin mediatizarea constantă a acţiunilor în domeniul avizării, monitorizării şi supravegherii activităţii OGC mediatizate constant pe pagina web oficială a AGEPI, prin plasarea informaţiilor relevante pe pagina web oficială a AGEPI, şi anume, comunicatelor AGEPI, anunțurilor privind convocarea şedinţelor Comisiei de avizare, deciziilor Comisiei de avizare, dar și a informațiilor relevante privind OGC-urile (Statut, lista membrilor, datele de contact etc.). De asemenea, informația cu referire la activitatea de colectare, repartizare și plată, licenţele eliberate utilizatorilor și alte informații cu privire la activitatea OGC-urilor şi transparenţa activităţii desfăşurate, sunt reflectate în actele de control care sunt plasate pe pagina web oficială a AGEPI, în directoriul *Transparenţă/Acte de control ale OGC* şi pot fi accesate de orice persoană interesată la următorul link: http://agepi.gov.md/ro/content/acte-de-control-ogc.

Cu referire la **costurile aferente implementării Strategiei**, menționăm că majoritatea instituțiilor nu au prezentat date privind cheltuielile efective, deoarece este foarte dificil și practic imposibil de selectat și estimat cheltuielile din strategiile adiționale în care s-au angajat acestea, asumându-și niște obligațiuni pentru implementare.

De exemplu, Comisia de Stat pentru Testarea Soiurilor de Plante a prezentat în rapoartele sale de progres pentru perioada 2015-2017 (acțiunea 4.2.9.) cheltuielile efective privind modernizarea bazei tehnico-materiale de testare a soiurilor noi de plante în cuantum de 10825,00 mii lei; iar în perioada 2018-2020 cheltuielile efective privind modernizarea bazei tehnico-materiale de testare a soiurilor noi de plante (acțiunea 4.2.10.) au constituit 7439,53 mii lei.

Având în vedere implicarea plenară a AGEPI în implementarea Strategiei (AGEPI se regăsește în planurile de acțiuni ca executor, coexecutor sau partener în circa 84 % de acțiuni) prezumăm că cea mai mare parte a cheltuielilor îi revine acesteia.

Costurile efective ale implementării Strategiei au fost evaluate în baza informaţiilor preluate din rapoartele financiare ale AGEPI.

Astfel, în Tabelul 5 sunt expuse costurile efective ale AGEPI ce țin de alocarea mijloacelor financiare pentru implementarea Strategiei în dinamică per etape. Remarcăm faptul că în etapa a treia, perioada 2018-2020, resursele financiare cheltuite de AGEPI pentru realizarea Planului de acțiuni per total, sunt mult mai restrânse comparativ cu I și a II-a etapă a implementării Strategiei. Acest fapt se datorează reformei administrației publice centrale, urmare căreia AGEPI a trecut la finanțarea din bugetul de stat.

Cota majoră în alocațiile AGEPI pentru întreaga perioadă de implementare a Strategiei (2012-2020), o constituie articolul de cheltuieli ***Promovarea PI (49,01%),*** *care include Cheltuieli pentru seminare, conferinţe, concursuri; Organizarea şi participarea la expoziţii; Cheltuieli pentru publicitate; Cheltuieli de reprezentare, Cheltuieli poligrafice etc.*

O pondere considerabilă (≈31%) în structura surselor alocate pentru aceeași perioadă o deține articolul *Dezvoltarea colaborării şi cooperării internaţionale, regionale, bilaterale în domeniul PI.* Astfel, dezvoltarea cooperării internaţionale, regionale şi bilaterale în domeniul PI constituie o preocupare majoră a AGEPI, având drept scop asigurarea integrării Republicii Moldova în spaţiul intelectual internaţional şi european, realizarea angajamentelor asumate în cadrul Acordului de Asociere RM-UE referitoare la PI, asigurarea intereselor Republicii Moldova în cadrul forurilor internaționale și să răspundă necesităților beneficiarilor de protecție a OPI, atât celor naționali, cât și celor străini.

Cota investițiilor capitale pentru primele 2 etape ale implementării Strategiei este pe locul 3 și constituie circa 10% din cheltuieli care au fost alocate pentru modernizarea sistemului tehnologiilor informaţionale, serviciilor în domeniul PI, ajustării calității și a termenelor de prestare a acestora la standardele internaționale etc.

Observăm că în etapa a III-a au apărut costuri legate de tehnologiile informaționale (760,8 mii lei pentru *Modernizarea sistemului tehnologiilor informaţionale)*, ceea ce demonstrează că AGEPI se aliniază tendințelor mondiale cu referire la dezvoltarea tehnologiilor informaționale. Anterior costurile ce țin de IT se reflectau parțial în investiții.

Totodată, remarcăm o scădere față de prima și a doua etapă, a cheltuielilor legate de *Promovarea proprietăţii intelectuale,* ceea ce se datorează în mare măsură consecințelor datorate pandemiei de COVID 19 și trecerii activităților de promovare în mediul virtual, dar și faptului că urmare ridicării nivelului de conștientizare a domeniului de PI, a crescut numărul de activități în domeniul PI realizate din resursele proprii ale altor instituțiilor partenere.

Pe întreaga perioadă de realizare a Strategiei, AGEPI a beneficiat de sprijinul din partea organismelor internaționale, precum OMPI și OEB care au acordat asistență financiară și tehnică în dezvoltarea sistemului de PI.

Tabelul 5

Cheltuielile efective privind implementarea Strategiei, mii lei

Nr. crt.	Cheltuieli efective (articole)	I etapa (2012-2014)	II etapa (2015-2017)	III etapa (2018-2020)	Total costuri, mii lei	Ponderea, %
1	**Promovarea proprietăţii intelectuale, inclusiv:**	**4328,66**	**6656,87**	**3792,49**	**14778,02**	**49,01%**
	Cheltuieli pentru seminare, conferinţe, cursuri (inclusiv cheltuieli de reprezentanţă)	*1850,70*	*3477,38*	*1578,58*	*6906,66*	
	Organizarea şi participarea la expoziţii	*1104,67*	*1670,02*	*1059,68*	*3834,37*	
	Cheltuieli pentru publicitate	*667,75*	*941,11*	*674,93*	*2283,79*	
	Cheltuieli poligrafice	*374,73*	*206,42*	*236,85*	*818*	
	Plata pentru abonare la ediţii periodice şi BD	*325,55*	*229,78*	*156,89*	*712,22*	
	Alte cheltuieli (prime speciale la concursuri, materiale promoționale)	*5,26*	*132,16*	*85,56*	*222,98*	
2	**Campanii naţionale de informare**	**490,30**	**132,52**	**73,12**	**695,94**	**2,31%**
3	**Dezvoltarea colaborării și cooperării internaţionale, regionale, bilaterale în domeniul PI**	**2745,03**	**4281,56**	**2194,84**	**9221,43**	**30,58%**
4	**Perfecţionarea şi instruirea cadrelor**	**368,85**	**350,99**	**116,48**	**836,32**	**2,77%**
5	**Implementarea sistemului de management al calităţii**	**293,21**	**31,75**	**30,01**	**354,97**	**1,18%**
6	**Modernizarea sistemului tehnologiilor informaţionale**			**760,80**	**760,80**	**2,52%**
7	**Alte cheltuieli (proiecte, burse)**	**110,37**	**171,80**	**17,89**	**300,06**	**1,00%**

Nr. crt.	Cheltuieli efective (articole)	I etapa (2012-2014)	II etapa (2015-2017)	III etapa (2018-2020)	Total costuri, mii lei	Ponderea, %
	Total alocare de resurse, AGEPI	**8336,42**	**11625,49**	**6985,63**	**26947,54**	**89,37%**
	Investiții	**1769,87**	**1436,91**	**0**	**3206,78**	**10,63%**
	Total alocare de resurse	**10106,29**	**13062,40**	**6985,63**	**30154,32**	**100,00**

Prin urmare, costurile totale ale implementării Strategiei, suportate de AGEPI ca autoritate responsabilă de dezvoltarea sistemului național de proprietate intelectuală, au constituit **30154,32 mii lei** pe parcursul anilor 2012-2020.

2.6. Rezultatele majore atinse în perioada implementării Strategiei naționale în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020

Realizarea Strategiei naționale în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020 a fost marcată de o multitudine de evenimente importante şi activităţi care au demonstrat că sistemul național de PI este în dezvoltare continuă:

- **Dezvoltarea continuă și constantă a cadrului normativ în domeniul PI,** aspect ce constituie pilonul de bază în protecția și respectarea drepturilor în acest domeniu.
- **Dezvoltarea sistemului de protecție a IG autohtone și promovarea acestora** atât la nivel național, cât și internațional;
- **Omologarea a 8 Caiete de sarcini pentru indicații geografice protejate și denumiri de origine protejate;**
- **Implicarea activă a diferitor autorități** (Agenţia de Investiţii, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Oficiul Național al Viei și Vinului, AGEPI etc.) **în acţiuni de promovare a imaginii produselor moldoveneşti, a produselor cu IG,** în special a vinurilor, la diverse concursuri și evenimente organizate în ţară şi peste hotare;
- **Adoptarea Legii nr. 114/2014 cu privire la Agenţia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală**, care reglementează expres principiile generale referitoare la oficiul naţional de proprietate intelectuală (AGEPI) şi statutul său, activităţile de bază în domeniul PI, examinarea pe cale extrajudiciară a litigiilor şi reprezentarea în domeniu;
- **Monitorizarea şi supravegherea activităţii organizaţiilor de gestiune colectivă a drepturilor de autor şi a drepturilor conexe**, acordarea asistenței acestora în scopul consolidării sistemului prin transparentizarea activităţii lor, promovarea dialogului și a cooperării între OGC-urile avizate și AGEPI, precum și asociațiile/organizațiile internaționale din domeniu şi garantarea unui tratament egal titularilor de drepturi etc.;
- **Crearea și înregistrarea de către** Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare **a 13 grupuri de producători agricoli,** inclusiv în scopul producerii produselor cu IG, DO și a STG;
- **Implementarea sistemului de validare a brevetelor europene** în baza **Acordului de validare dintre Guvernul Republicii Moldova şi Organizaţia Europeană de Brevete** (în vigoare din 1 noiembrie 2015), fapt ce va stimula transferul de tehnologii moderne şi investiţii în economia țării noastre, favorizând procesul integrării economice a Republicii Moldova în spațiul european;
- **Implementarea mecanismului de susţinere a brevetării în străinătate** a invenţiilor şi soiurilor de plante create în Republica Moldova, instituit prin Hotărârea Guvernului nr. 805/2016 în scopul sporirii capacităților de inovare ale instituţiilor de cercetare, ale centrelor universitare şi ale mediului de afaceri. Acest mecanism va facilita încadrarea rezultatelor științifice și inovaționale în circuitul inovațional mondial;
- **Consolidarea eforturilor Observatorului respectării drepturilor de proprietate intelectuală** în lupta cu contrafacerea și pirateria în vederea creării unui sistem informațional eficient pentru asigurarea schimbului operativ de date între autoritățile responsabile de monitorizare și respectare a DPI, cu participarea autorităților abilitate cu responsabilități în domeniu: MAI, Serviciul Vamal, Procuratura Generală, APCSP, Ministerul Justiției (Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești);
- **Semnarea Memorandumului de Înțelegere** privind cooperarea bilaterală dintre AGEPI și Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (la data de 11 iulie 2017), care sporește gradul de cooperare dintre cele două oficii și se încadrează perfect în agenda de integrare europeană a Republicii Moldova, contribuind la atingerea obiectivelor stabilite de Acordul de Asociere RM-UE pe segmentul proprietății intelectuale;

- **Desfășurarea în comun cu MEC şi direcţiile raionale de învățământ a campaniilor** de informare a elevilor din instituțiile preuniversitare din țară „Stop Pirateria și Contrafacerea” și „Studierea proprietății intelectuale poate fi captivantă”, dar și a **campaniilor** de informare a bibliotecarilor;
- **Implementarea cu succes a proiectelor de asistență tehnică**: *Studiul privind impactul economic al Industriilor Creative în Republica Moldova*, finanțat de OMPI, Proiectul TEMPUS TecNet *„Rețeaua de Transfer Tehnologic”, Proiectul VIP4SME „Valoarea PI pentru IMM”*, din cadrul Programului UE „Orizont 2020”, Proiectului UE de asistență tehnică *„Suport pentru asigurarea respectării drepturilor de PI în RM”* și *Proiectul cofinanțat de Uniunea Europeană prin Programul Transfrontalier Dunărea „Promovarea inovației în regiunea Dunării prin ingineria cunoașterii și managementul drepturilor de PI - KnowING IPR”*;
- **Implementarea în cadrul Proiectului de asistență tehnică a UE** *„Suport pentru asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală în Republica Moldova”* **a: *Sistemului informațional interdepartamental comun*** (AGEPI, Serviciul Vamal, Inspectoratul General al Poliției din cadrul MAI, Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești din subordinea Ministerului Justiției, Procuratura, APCSP); a ***Platformei informaționale „Harta interactivă a indicațiilor geografice din RM”;*** a ***Platformei informaționale de cursuri la distanţă (e-learning) în domeniul proprietăţii intelectuale;***
- **Consolidarea colaborării internaționale, regionale și bilaterale** în domeniul PI: cu OMPI, OEB, EUIPO, OEAB, OMC, Organizaţia Internaţională de Poliţie Criminală (INTERPOL), Consiliul Interstatal pentru problemele protecţiei juridice şi apărării proprietăţii intelectuale, oficiile naţionale de specialitate din statele membre ale UE, oficiile de specialitate din România (OSIM şi ORDA), din Federaţia Rusă, Ucraina, Cehia, Ungaria, China, Georgia, Austria, Coreea, Turcia, Polonia, Muntenegru, SUA, Azerbaidjan și din alte țări;
- **Reprezentarea intereselor naţionale în cadrul OMPI;**
- **Implementarea Sistemului de Management al Calităţii conform standardului ISO 9001:2015** ce asigură îmbunătăţirea calităţii serviciilor în domeniul PI prestate de către AGEPI;
- **Implementarea și dezvoltarea serviciului de depunere on-line a cererilor OPI şi a documentelor aferente**, ce permite optimizarea cheltuielilor financiare şi de timp ale solicitanţilor şi mandatarilor, care sunt necesare pentru corespondenţă prin poştă şi asigură posibilitatea de a utiliza tehnologiile moderne, rapide şi eficiente în scopul obţinerii protecţiei OPI;
- **Consolidarea capacităţilor instituţionale ale AGEPI şi altor instituţii guvernamentale** cu responsabilităţi în domeniul PI şi îmbunătăţirii comunicării dintre aceste instituţii prin stabilirea unor parteneriate;
- **Implementarea în economia națională a 19 proiecte de inovare și transfer tehnologic** (noi materiale, echipamente inginerești, tehnologii, soiuri de plante și rase de animale);
- **Continuarea informării şi şcolarizării societăţii civile, formarea, instruirea şi perfecţionarea cadrelor în domeniul PI**. Publicul-ţintă l-a constituit specialişti din domeniul PI, oameni de afaceri, mandatari autorizaţi, evaluatori OPI, judecători, reprezentanţi ai autorităţilor publice cu responsabilităţi în domeniul asigurării respectării drepturilor de PI, mediatori, lucrători bancari, cercetători, judecători, procurori, vameşi, poliţişti, tânăra generaţie (studenţi, elevi), bibliotecari, producători agricoli etc.;
- **Desfăşurarea unor ample activităţi de promovare a proprietăţii intelectuale** prin organizarea seminarelor, campaniilor de sensibilizare a publicului, meselor rotunde, atelierelor, trening-urilor, participarea la diverse expoziţii naţionale şi internaţionale cu standuri, diseminare de informaţii de specialitate etc.;

În concluzie, menționăm că Strategia națională în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020, transpusă în trei planuri de acțiuni pentru perioadele 2012-2014, 2015-2017, 2018-2020, a fost implementată cu succes, obiectivele acesteia fiind îndeplinite.

Capitolul III.

3.1 Concluzii

1. Implementarea Strategiei naţionale în domeniul proprietăţii intelectuale până în anul 2020 s-a finalizat cu succes, fiind înregistrați următorii indicatori de realizare:

- Gradul de implementare a *Planului de acțiuni pentru anii 2012-2014* revizuit în anul 2021 a constituit 99%.
- Gradul de implementare a *Planului de acțiuni pentru anii 2015-2017* revizuit în anul 2021 a constituit 94%.
- Gradul de implementare *a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020* a constituit 91%.
- Gradul de implementare *a Strategiei (anii 2012-2020)* a constituit 95%.

2. Urmare efectelor generate de pandemia globală, în contextul stării epidemiologice provocate de COVID-19, s-au produs perturbări sociale și economice în întreaga lume, în mare parte, fiind afectate și activitățile instituțiilor de stat, determinând suspendarea unor acțiuni programate și permanente. Criza economică în care se află statul are impact negativ direct și asupra activității sistemului de PI. Atât timp cât economia RM rămâne vulnerabilă nu putem miza pe o creștere a indicatorilor sistemului de PI. Problemele în domeniul PI ce necesită soluționare s-au acutizat urmare crizei pandemice. Acestea sunt: potențialul economic redus al invențiilor brevetate, gradul insuficient de valorificare a rezultatelor creației intelectuale și activității inovative, valorificarea redusă a potențialului PI de către IMM-uri.

3. Cadrul juridic naţional din domeniul PI este în concordanţă atât cu normele internaţionale, cât şi cu cele ale Uniunii Europene, pentru a asigura reglementarea corespunzătoare a înregistrării, protecției juridice, valorificării OPI, dar și asigurării drepturilor de PI. Totodată, procesul de consolidare a legislaţiei este unul continuu, pentru a face faţă schimbărilor permanente generate de evoluţia domeniului de referinţă atât la nivel internaţional, cât şi național. Urmare eforturilor depuse în vederea consolidării regimului juridic de acordare a protecției juridice a OPI, la moment se poate afirma că titularii OPI (beneficiarii sistemului de PI din Republica Moldova) se pot bucura de aceleași drepturi și instrumente juridice în materie de protecție și respectare a drepturilor de PI, precum cei din țările Uniunii Europene. Dezvoltarea armonioasă a sistemului de protecție a OPI prin consolidarea și fortificarea cadrului juridic de reglementare rămâne a fi un obiectiv strategic continuu, în vederea asigurării evoluției sistemului și oferirea de noi oportunități beneficiarilor acestuia.

4. Implementarea Strategiei, în special diversele activități de promovare şi dezvoltare a unei culturi avansate în materie de PI (organizarea multiplelor activități de promovare a proprietății intelectuale, printr-o instruire și propagare masivă a cunoștințelor în materie de PI în rândul reprezentanților mediului de afaceri, instituțiilor de învățământ preuniversitar, universitar și de cercetare, organelor publice administrative, de drept, vamale), a avut ca efect popularizarea sistemului național de PI și creșterea gradului de conștientizare a importanței proprietății intelectuale în asigurarea dezvoltării sociale și economice a țării.

5. În rezultatul implementării Strategiei, sistemul național de PI s-a fortificat, a devenit mai viabil prin:

- oferirea unor garanții ferme de protecție a DPI solicitanților și titularilor OPI;
- stimularea activității de cercetare și inovare, în vederea obținerii avantajelor competitive, iar, în final, a unor beneficii şi profituri suplimentare din valorificarea tehnologiilor, produselor sau serviciilor noi, distinse prin originalitate şi aplicabilitate practică;
- sporirea premiselor constituirii unui climat favorabil dezvoltării pieței OPI ca un instrument de promovare și de intensificare a fluxurilor comerciale și investiționale;
- contribuirea la formarea unui mediu concurenţial sănătos şi la diminuarea tendinţelor de monopolizare a unor domenii şi sfere de activitate;

- creșterea gradului de conștientizare a importanței bunurilor intelectuale în asigurarea creșterii economice și dezvoltării sociale;
- crearea premiselor pentru constituirea parteneriatului efectiv între sectorul public și cel privat în activitatea de inovare și transfer tehnologic;
- dezvoltarea și consolidarea relațiilor de colaborare între autoritățile responsabile de asigurarea respectării DPI și titularii de drepturi;
- revizuirea mecanismelor sofisticate de asigurare a respectării DPI, care determinau diminuarea interesului titularilor OPI în acţiunile de apărare a DPI.

Generalizând activitatea de implementare a Strategiei în anii 2012-2020, în rapoartele de monitorizare a fost remarcat că sistemul național de PI s-a consolidat, devenind unul integru, echilibrat, funcţional şi dinamic, capabil să asigure gestionarea eficientă, protecția și valorificarea OPI la nivel național și internațional în corespundere cu standardele europene.

3.2 Recomandări

Ca urmare a evaluării finale au fost identificate un șir de recomandări grupate în două categorii: recomandări strategice și recomandări operaționale, care sunt orientate spre a contribui la eficientizarea implementării angajamentelor de dezvoltare a sistemului național de PI din Republica Moldova.

Obiectivul general al recomandărilor de mai jos se concentrează în mod intenționat pe eliminarea potențialului de eșecuri și consolidarea obținerii schimbărilor și rezultatelor pozitive în viitor.

Recomandări strategice:

1) Includerea în documentele de planificare pe termen scurt și mediu a acțiunilor nerealizate pe parcursul perioadei 2018-2020.
2) Asigurarea durabilității rezultatelor atinse în realizarea Strategiei prin monitorizarea continuă a domeniului PI.
3) Integrarea, după caz, a priorităților strategice din domeniul proprietății intelectuale în strategiile sectoriale corespunzătoare (de ex. Moldova 2030, Strategia de Specializare Inteligentă a Republicii Moldova până în anul 2030).
4) Asigurarea unei abordări sistemice și participative în elaborarea politicilor în domeniul PI sau a reglementărilor/documentelor politice ulterioare, inclusiv și pe toată durata implementării.
5) Selectarea unor priorități strategice și organizarea intervențiilor în funcție de priorități, cu rezultate așteptate realiste și măsurabile.

Recomandări operaționale:

1) Estimarea bugetului necesar realizării fiecărei acțiuni la elaborarea documentelor de politici și de planificare.
2) Menținerea practicii de evaluare periodică la monitorizarea implementării documentelor de politici și planificare.
3) Asigurarea unui proces participativ și transparent de elaborare a documentelor de politici și de planificare.
4) Dezvoltarea continuă a bunelor practici deja realizate și focusarea pe creșterea eficacității intervențiilor în derulare.